

forma *replaceta*: La *Replaceta dels Graus* dins el poble de Tavernes de Valldigna; d'altres a Montserrat d'Alc., Pego i Petrer; dins el poble d'Alcoleja s'oposen *La Plaça* i *La Replaceta*, dins Orba *La Replaceta* i *La Placeta l'Ampedrat* (162). A l'Albufera s'anomenen *replacets* els llocs per a tirada de «pardals»: així a tot l'estany, menys a Sueca on en diuen *puestos*: se subhasten cada any pagant un tant a benefici d'entitats agràries i benèfiques; cada una té el seu nom tradicional, dels quals em dóna llista Fermí Cortés, 1964. Potser té formació molt antiga i no ve de RE- sinó de RĒTRO- (< *rere-plaça*): amb un sentit com 'lloc per posar-se darrere quelcom, a l'aguait, i apuntar' (la *replaça* del poble també podria ser 'lloc amb una placeta (a darrere)').

PLACAR o APLACAR, presos del ll. *placare* id. □ 1.ª doc.: mj. S. XIV (Comentaris a Dante). A la nota que ja n'hem donat s. v. *apllacar*, afegim: «*Placar* o amansar: lenire; sedare, ut de fedandis perturbacionibus animi», JoEsteve, *LiEleg.* (0-8-6).

Ruyra no vacillà a usar-lo en els seus nobles versos: «Parlaré. I agrejat pels meus avisos, Teseu pendrà venjança. / Deurà exiliar Hipòlit, car a excessos un pare mai no es llança. / Un càstig lleu *apllacarà* ses ires --- / --- la vostra honor, senyora, / --- és la més gran riquesa / i per res d'aquest món no cal permetre que resti compromesa», en la superba balança rítmica de la seva majestuosa *Fedra* (O. C., 1457.7f.). No vacillo a contradir els qui han dubtat de la legitimitat catalana d'aquesta forta i eloqüent paraula.

Placard, V. *placa* *Placebo*, *placemus*, V. *plaure* *Placejar*, V. *plaça*

PLACENTA, pres del ll. *placenta* 'coca'. □ 1.ª doc.: Lab. 1864.

DERIV.: *Placentació*. *Placentari*. *Placentitis*.
CPT.: *Placentiforme*. *Placentòlisi*.

Placer, *placament*, V. *plaça* *Plàcet*, V. *plaure* *Placeta*, V. *plaça* *Placèvol*, *placible*, *plàcid*, *placidesa*, V. *plaure* *Plaent*, *plaentejar*, *plaenteria*, *plaentor*, *plaer*, V. *plaure*

PLAFÓ, pres del fr. *plafond* id., cpt. de *plat* 'aplatat' i *fond* 'fondal'. □ 1.ª doc.: Lab. 1840.

DERIV.: *Plafonat*. *Emplafonar*.

PLAGA, del ll. PLĀGA 'cop', 'ferida'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

D'ús general a l'Edat Mitjana, amb el valor en què després s'ha usat el castellanisme *llaga*, 'úlcerà, nafra', propagat pel llenguatge corrupte i acastellanat de predicadors i sagristans, parlant de les del Senyor. Avui ja no té remei i és en va mostrar-se intransigent amb aquest intrús, fonamentat arrelat; per més que no en tinguem notícies lexicals fins a Lacav. ni literàries fins a Verdaguier, però sens dubte força usat des d'abans.

En la llengua antiga el trobem aplicat a tota mena de

ferides (sense descartar-ne usos figurats): «él se trobà les *plagues* en los costats», *VidesR*, f° 188v2, traduïnt «in dorso *plagarum* vestigia appaerent», 568.16. En català mostra propensió a aplicar-se a les úlceres o nafres, més que a les ferides sagnants o en vies de cicatrització: el tractat del mall. Pere Caflor, de c. 1400, tractava entre altres coses de la curació i remeis de «*plagues* canceroses» (*JMBover*, *BiEscrBal.* II, 565).

«Ell és ric metge, / aromatarí / e ungüentari, / cirurgià: / de quant Ell fa / --- / Déu or may pres, / ni vol grans pagues: / sols vol tes *plagues* / li manifestes» JRoig (*Spill*, 12224). En Reixac alterna amb *nafra*, més aviat més freqüent, i sovint aplicant-se tots dos a una mateixa perforació: «longament parlaren lo prom 15 e Perseval --- e li dix que Déus no l'oblidrà pas ---; e lavòs li demane con estave de la *nafre*. —Per cert —dix él— pus que vós me fos denant, no-m sentí angoxa ne mal ne dolor, axí poc con si yo no agués *plaga*, ne encare tant con vós parlats ab mi, no me-n sent punt» (*Questa*, 84.33); «esta pràthica servà N. S. Jh. Ch. a curar les *plagues* de sent Pere», StVicentF (*Quar.*, 28.48).

De vegades el significat, ampliant-se, és més aviat 'càstig' que 'ferida': «per cal raó ne caec tant solament en la *plaga*, que no poc parlar, *Zacaries*», *VidesR*, 82r2 (tots dos mss.), traduïnt «*plagam* taciturnitatis», 218.35. Que és la font d'on surt l'altra gran acc. 'flagell': «bé-n moriren en aquella ost, per aquelles mosques, 4 milia cavalls de preu, e ben 20 milia d'altres, sens tot si, que hanc la *plaga* que Déus donà en Egipte al rey Farahó no poc ésser major que aquesta», Desclot (*NCL.* /160, v, 95.1); «Nostra Senyor li darà tres *plagues*: fam, guerres, mortaldats», Castelló d'Empúries, a. 1440 (*RLR* LXV, 86); «veus la primera *plaga* --- la 2.ª *plaga* que Déu donà al poble judayc, en la vella Ley, fo granotes», StVicentF (*Serm.* I, 201.17-18).

Prenent una actitud si és no és indulgent es començà a usar la frase *el plaga de la parròquia*, parlant de la persona, a cada població, que tenia el costum i l'habilitat de fer riure o dur les converses a un to poc seriós, fossin com fossin, sovint fins quan convenia abordar-les formalment: era «una *plaga*», com una calamitat pública, al dir de la gent sense humor o malhumorada; estereotipada la dita, quedà com a designació pròpia de l'home graciós, propens a l'acudit burlesc, a les sortides humorístiques, dins qualsevol collectivitat; i fins en termes absoluts: «En el cafè Suís --- es reunia la colla de Valentí Almirall i --- l'Albert Llaines, el *plaga de la parròquia*, cèlebre pels apòlegs que deia, o s'empescava de bo de bo», Coromines (*El Perfecte Dandi*, O. C., 593b).

Contra el que pot semblar, ja era vell llavors aquest terme: «La campana de horas no és de les més sonores, però per ells ya és tant bona com la grossa --- bastant-lus per ses tares del camp, menjar, dormir y córrer... la tuna — per alguns de aquells *plagas de parròquia*», B. de Maldà (*Excursions*, p. 118); «Ja ho ha vist: un *plaga de la parròquia*, que ens fa riure tot lo dia», Noller (*La Pap.* III); «Sempre seràs el mateix: un *plaga de la parròquia* —digué Mossèn Joan, unint